

№ 16 Н.Кайназаров атындагы орто мектеби.

Тарбиялык саат.

Тема: Сулайман тоо-керемет кенч.

6-класс

Кыргыз-тили мугалими:

Көлбаева Шайыргүл.

СУЛАЙМАН ТОО – КЕРЕМЕТ КЕНЧ

Сабактын максаты:

-Окуучулар Ош шаарынын так ортосунда жайгашкан Сулайман тоонун бийиктигын, тарыхый мурас экендигин түшүнүшөт.

-Суролорго жооп берип, кроссворд жана суроттор менен иштешет.

-Сулайман тоого чыкканда тазалыкты сактоого, ар бир ташын ишеним менен аттоого тарбияланышат.

Сабактын жабдылышы:

Сулайман тоонун ар тараптан тартылган фото сүрөттөрү, кроссворд, интерактивдуу доска.

Сабактын тиби: Саякат сабак.

Сабактын жүрүшү:

Мугалим сабакты тоо жөнүндөгү уламыштарды окуучулардан суроо менен баштайт. Ар кандай варианттагы уламыштарды угуп, жалпы класс талкуулашат.

Сулайман тоо – керемет кенч Сулайман тоо Ош шаарынын чок ортосунан орун алып, өзүнүн жайгашуусунун өзгөчөлүгү, кооздугунун кайталангыстыгы, уникалдуулугу менен дүйнөгө таанылган.

Бул тоо – өз-өзүнчө өркөчтөнгөн төрт тоонун тутумунан турат.

Эң бийик жери 100-150 метрге жетсе, узундугу бир жарым километр, ал эми туурасы 120 метрге чамалап барса, абсолюттук белгиси деңиз денгээлинен 1106 метр бийиктикте турат.

Алардын үчүнчүсү - эң бийиги. Биринчи тоонун чокусунан туристтер үчүн атайын аянтча жасалган. Бул аянтчадан тоо этегинде жайгашкан карт шаардын жана АкБуура суусунун панорамалуу ажайып пейзаждык көрүнүшү алаканга салгандай тегиз көрүнүп турат. Тоого чыгуучу атайын тепкичтер аркылуу өйдө көтөрүлсөңүз, аянтчага чыгасыз.

Андан ары тоону капталдаган бир аяк жол менен бара берсеңиз, Тешикташты, Үңкүрдү, Сыйгалакташты өз көзүңүз менен көрө аласыз. Сыйгалак таштын сыйкыр күчүнө ишенген адамдар – өмүрү согончогу канабагандар, ар кандай илдетке чалдыккандар ушул ташка сыйнышып,

ушул таштан сыйгаланышат, таштын дартка дабаа, илдетке шынаа болчу касиети аркылуу аялдар балалуу болоруна, кеселдер сакайып кетерине үмүт байлашат. Андан жогору көтөрүлсөнүз, Акүй деп аталуучу, атайын мусулмандар намаз окуп, зыярат кылуучу мечит-үй жайгашкан. Тарыхый маалыматтарга таянышып, бул үйдү «Бабурдун чежиреси» деп да атап жүрүшөт.

Сулайман тоо музейи анын батыш бөлүгүнөн орун алган. Музейде археологиялык казуулардын натыйжасында табылган буюмдар – таштагы жазуулар, ошол аймакты байырлаган жаныбарлардын, канаттуу куштардын катырылган эстеликтери көргөзмө катары коюлган. Археологиялык табылгаларды тарыхчыархеологдор Чусть маданиятынын керамикасына жакындатышат.

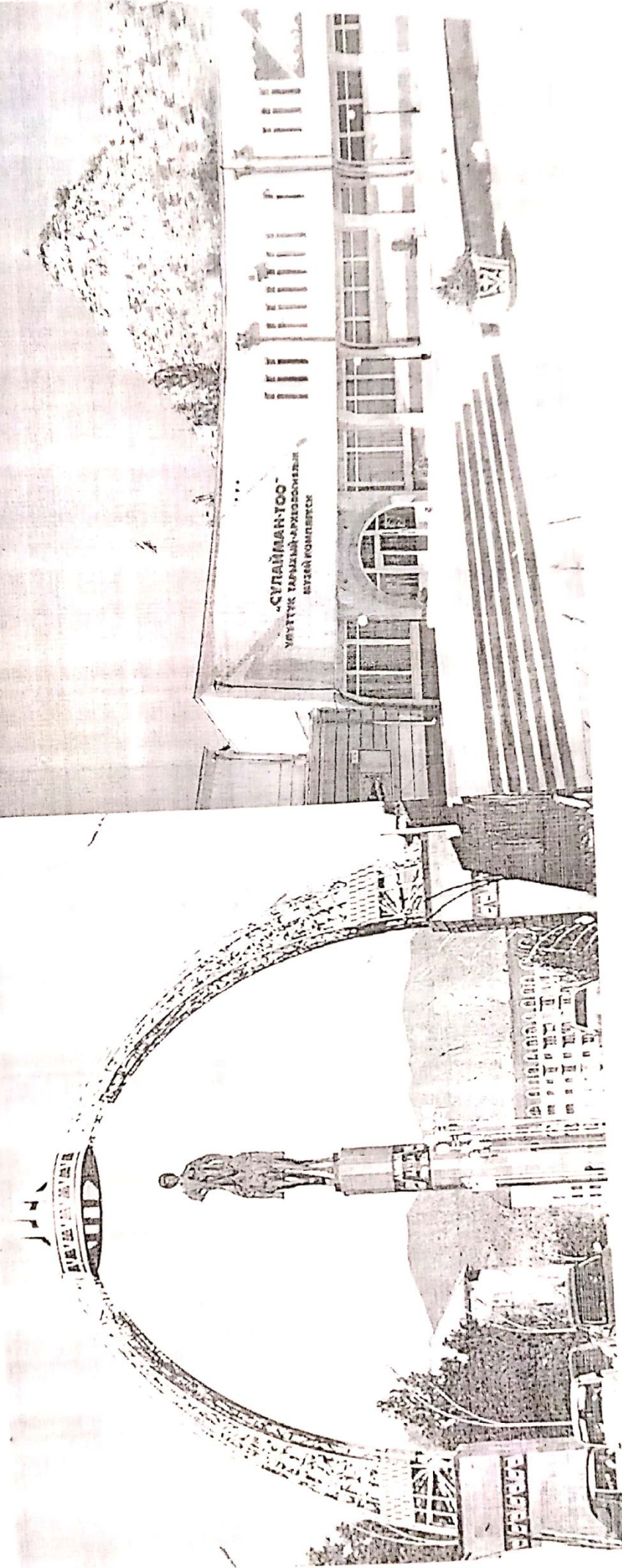
Тоонун тарыхына кайрылсак, эл оозундагы легенда боюнча мындай деп айтылат: «Өз заманында атагы алыска кеткен, каардуу Сулайман падыша Фергана өрөөнүн башкарып турган экен. Падышанын залымдигине чыдабаган эл ага нааразы болушуп, каршылык көрсөтүшөт. Падышанын сыйкыры бар белем, касиеттүү сөзүн айта салса эле жер астынан тоо пайда болуп, ошол тоого падыша өзүнүн түбөлүк тактысын орнотот. Шаарды бүтүндөй көзөмөлгө алып, өйдө карап сүйлөгөндөрдү сот өкүмүнө тартып, 5-четинен жазалап турат. Көтөрүлгөн эл ага аргасыз баш ийип, өмүр бою кынк этпей кызматын кылууга сөз берет. Ошол тоо кийинчерээк эл арасында «Сулаймандын тоосу» деп аталып калат...» Негизинен Сулайман тоо жана Ош шаары жөнүндө орто кылымдарда жашап өткөн тарыхчылар өз эмгектеринде жазып калтырышкан. Буларга Махмуд ибн Валинин «Бахр ал-аскар фи манакиб ал-ахтар» аттуу эмгеги (17-к), Абдул-Касим Хордадбек, Ибн Хаукаль, Ал Мукаддаси ж.б. (9-10-к.) китептери кирет. Ал эми Мухаммад Захириддин Бабурдун «Бубар-наме» (15-к.) аттуу уникалдуу эмгегинде Сулайман тоо Баракух деген наам менен эскерилген. Кийинчерээк 19-кылымдын экинчи жарымында, Сулайман таш, Сулайман тоо, Сулайман так деген аталыштар эл оозунда айтылып келет.

Тоо музейи

Сулайман тоо Ош шаарынын так ортосунда
Ак-Буура дарыясынын сол жээгинде орун
алган.

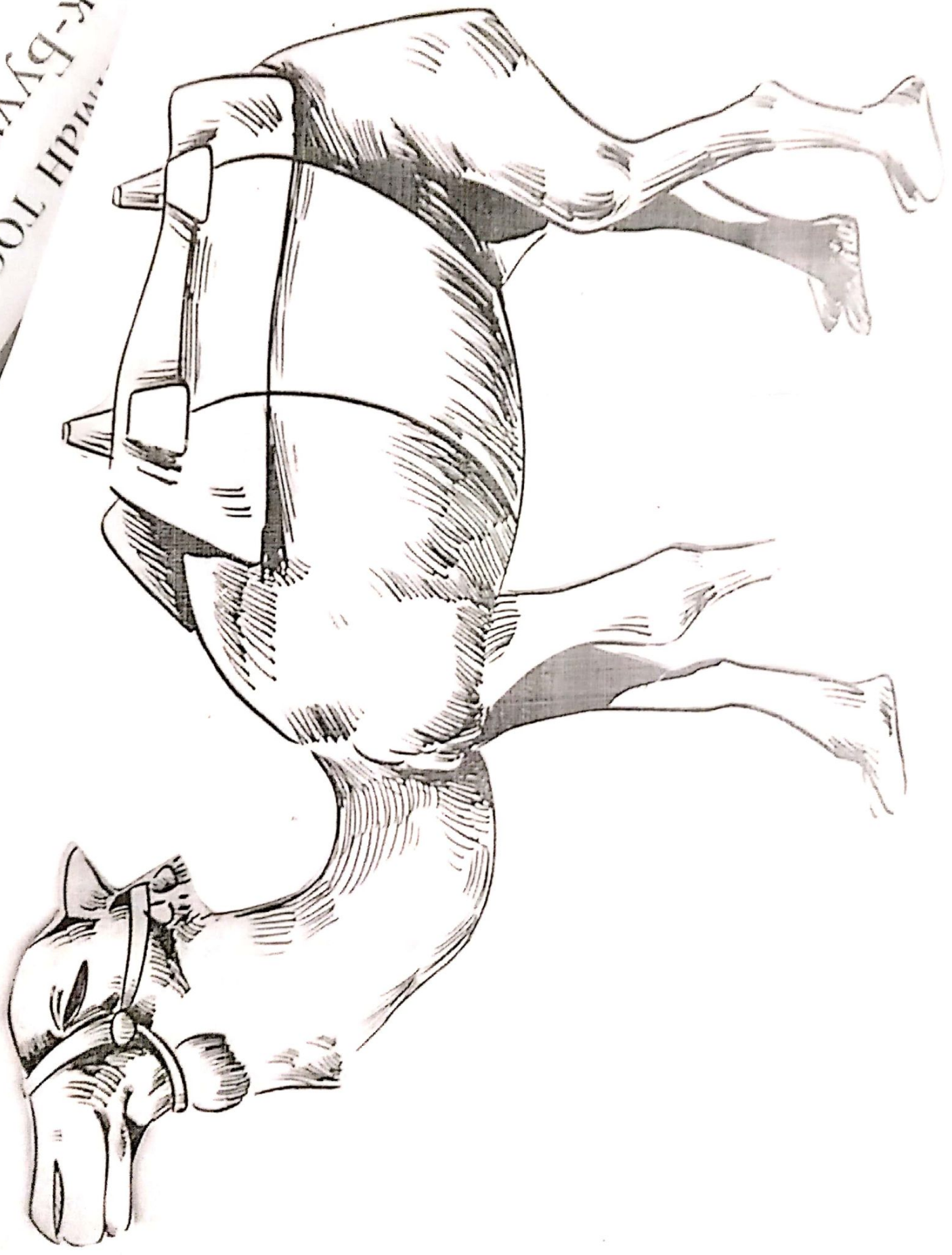

Ош шаары Борбордук Азиядагы эң байыркы шаарлардын бири. Ош шаарынын символдору Сулайман тоо жана Ак-Буура дарыясы.

1. Сулайман тоо кайсы буткул дуйнолулук мурастар тизмесине кирген?
2. Сулайман тоо музейинин Ункур комплексинин экинчи кабаты эмне деп аталат?
3. Бели, бойрогу ооруган адамдар кайсы жерге барып дартына шыпаа табышат?
4. Чакатамар созу эмне дегенди билдирет?
5. Рушан-Таг эмне деген маанини берет?
6. Сулайман тоо Ункур комплекси
7. Колу ооруган адамдар келип сыйынган жер.
8. Бул жерге балалуу болбой жургондор ким келишет.

Ак-Буура д...
...миди 100 О...

1. Сулайман тоосунда канча ункур бар? (7)
2. Кол ташка келип адамдар эмне кылышат?
3. Кыз келиндер келип озулорунун аруу-тилеттерин айткан жер?
4. Уламышка таянсак бул ункурго-жигит ири Шаймерден туноп кеткен ыйык жай деп эсептелет. (Кырк чилтен)
5. Бабурдун уйу (музейи) кайсы чокуда жайгашкан?
6. Сулайман тоосунда канча чоку бар? (5)
7. Сулайман тоо музейинин Ункур комплекси не канча жыл казуу иштери жургузулгон?
8. Сулайман тоо музейинин Ункур комплекси канча жылы курулган? (1978-ж курулган)
9. Сулайман тоо музейинин проектисинин автору ким? (Кубанычбек Назаров)
10. Сулайман тоо музейинин Ункур комплекси канча кабаттан турат? (2)
11. Сулайман тоо музейинин Ункур комплексинин биринчи кабаты канча ункурчолордон турат? (13)
12. Ал эми экинчи кабатка которулгон теңкичтердин айланасында эмнелер бар?